

Taxonomie denken

Deze paper gaat over taxonomie denken, een manier om te kijken naar de begrippen die in wetgeving worden gehanteerd en die, wanneer juist gebruikt, kunnen zorgen voor een verminderde last voor de burger en bedrijven door hergebruik van data die al eerder is uitgevraagd. Taxonomie denken bevordert de interoperabiliteit, het effectief delen van informatie en samenwerken.

Taxonomieën

Taxonomieën komen oorspronkelijk uit de biologie. Het betreft de wetenschap van het indelen waarbij de focus ligt op het beschrijven, benoemen en indelen van organismen en hun onderlinge relaties. Deze zelfde werkwijze is geïntroduceerd in de informatievoorziening, waarin dit wordt gebruikt voor eenduidige gegevensuitwisseling.

In een taxonomie worden gegevens, hun definitie en hun onderlinge samenhang gedefinieerd, inclusief de eisen die daarop van toepassing zijn. De taxonomie kan vervolgens worden gebruikt om een eenmalige opslag van gegevens te realiseren die vervolgens door of richting verschillende organisaties voor verschillende doeleinden kunnen worden gebruikt. Of een gegeven kan worden hergebruikt hangt uiteraard niet alleen af van de technische voorzieningen, maar ook van het toepasselijke verstrekingsregime. Gegevens met een duidelijke definitie (semantiek) en technische specificatie zijn ook na bewerkingen te herleiden naar het brongegeven dat vanuit een administratie is aangeleverd.

Een taxonomie bestaat in de regel uit twee onderdelen: een woordenboek en een technische beschrijving. Het woordenboek geeft de definitie van de verschillende relevante begrippen en hun onderlinge relaties. De technische uitwerking schrijft voor hoe de gegevens worden vastgelegd en de vorm waarin ze worden uitgewisseld.

Waarom

Wanneer een gegeven goed is gedefinieerd, de betekenis duidelijk is, kan dit gegeven voor meerdere doeleinden worden gebruikt, voor meerdere partijen of verschillende rapportages. Dit komt de interoperabiliteit ten goede. Als we steeds op dezelfde manier keuzes maken dan is de kans het grootst dat het gegeven ook nog ergens anders gebruikt kan worden. Daardoor voorkom je dat er later geharmoniseerd moet worden.

Het gebruik van taxonomieën is ook kostenbesparend. Het is voor bijvoorbeeld softwareleverancier of uitvoeringsorganisatie gemakkelijker om reeds aanwezige (en gedefinieerde) brongegevens te hergebruiken in een rapportage in plaats van een nieuw gegeven te moeten introduceren in de systemen en deze vervolgens toe te voegen aan de rapportages. Systemen hoeven niet te worden aangepast als er geen nieuwe brongegevens worden geïntroduceerd. Derhalve zijn de kosten voor aanpassingen lager.

Hoe

Taxonomieën kunnen volgens een vast patroon worden opgebouwd of aangevuld waarbij steeds de bestaande begrippen en definities uit de bovenliggende niveaus worden hergebruikt (zie figuur 1). Op elk niveau worden begrippen gedefinieerd, die ook op de lagere niveaus kunnen worden hergebruikt.

Figuur 1

Om te komen tot een goede taxonomie worden de gegevens in de eigen systemen gemapped naar de verschillende bestaande begrippen op verschillende niveaus. Zowel op functioneel niveau de business begrippen en wet- en regelgeving conformiteit als op technisch niveau de technische invulling.

Ook in het opstellen van wet en regelgeving kan in dit patroon worden gedacht. Wanneer er begrippen nodig zijn waarover gerapporteerd moet worden, sluit dan zoveel mogelijk aan bij reeds gedefinieerde begrippen op een zo hoog mogelijk niveau. Wanneer een wet goed aansluit op de bestaande begrippen zal er minder lastenverzwaring ontstaan door invoering van de wet. Vooral wanneer dit begrip binnen het eigen domein reeds gebruikt wordt. In dat geval zijn er geen nieuwe gegevens nodig om een rapportage voor de verantwoording te maken.

Bekijk binnen het domein welke begrippen al bestaan en begin daarbij steeds op het hoogste niveau. Als daar geen duidelijk begrip is gedefinieerd bekijk dan steeds een niveau lager.

Internationaal

Allereerst wordt gekeken naar de bestaande begrippen en definities op internationaal niveau. Denk aan standaarden of Europese wetgeving. Bijvoorbeeld ISO 8601, een internationale standaard voor de aanduiding van datum en tijd of ISO 3166 voor de definitie van landcodes. Of de definitiedatabase van Eurostat waarin het begrip 'Capital taxes' wordt gedefinieerd. Als begrippen hier al worden gedefinieerd, probeer hierbij dan zoveel mogelijk aan te sluiten.

Nationaal

Op het tweede niveau komen begrippen die op nationaal niveau gedefinieerd zijn. Denk vooral aan het stelsel van basisregistraties en de begrippen daarin (www.stelselcatalogus.nl) en de richtlijnen voor de jaarverslaggeving (www.rjnet.nl/Publicaties/Richtlijnen). Wanneer taxonomieën goed zijn opgesteld, zullen ze op nationaal niveau in lijn zijn met de internationaal beschreven taxonomieën.

Daar waar er specifieke begrippen nodig zijn worden deze op nationaal niveau aanvullend gedefinieerd. Deze begrippen kunnen in wet- en regelgeving gemakkelijk hergebruikt worden om aanvullende lasten voor de burger en bedrijven te beperken.

Wet- en Regelgeving

Door wet- en regelgeving worden niet alleen begrippen gebruikt, begrippen worden ook door wet- en regelgeving gedefinieerd. Ook hierin is een hiërarchie aangebracht, denk aan de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) versus een AMvB op de omgevingswet. Te denken valt bijvoorbeeld aan het begrip 'bezwaar' in de AWB waarvan de definitie in anderen wetgeving wordt overgenomen.

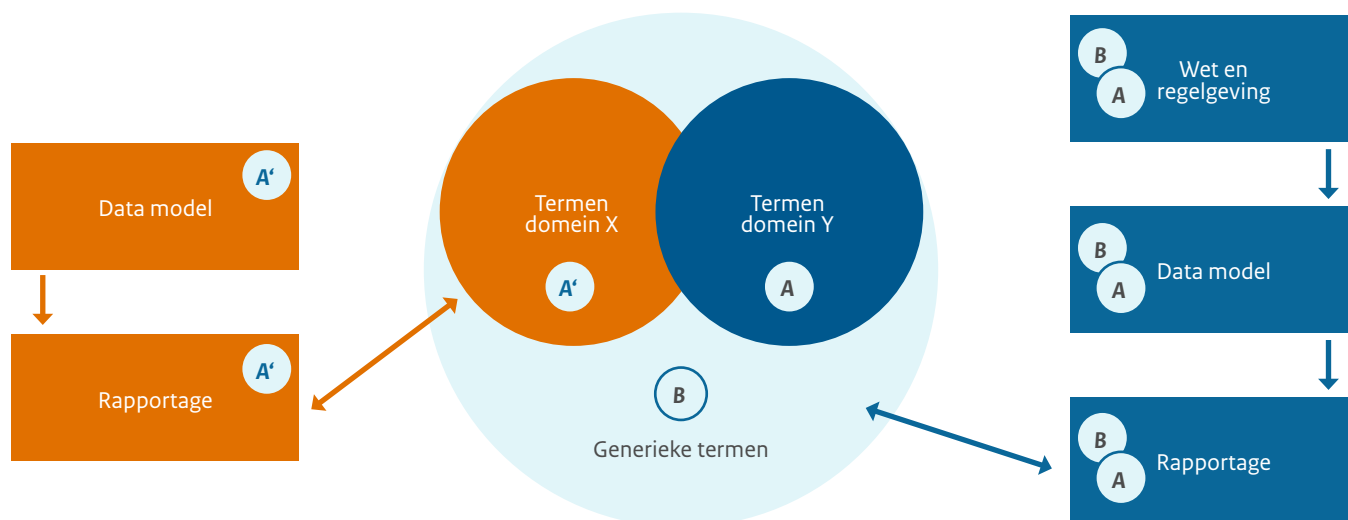
Overheidsketens en intern

Om binnen ketens of één organisatie goed te kunnen samenwerken is een gezamenlijke vocabulaire nodig. De begrippen uit de bovenliggende niveaus zijn niet altijd afdoende. Daarom kunnen definities op organisatieniveau ontstaan. Wijziging op dit niveau zal vaak leiden tot een lastenverzwaring voor burgers en bedrijven. Ook op dit niveau kan hergebruik plaatsvinden. Een gegeven dat al in een taxonomie is opgenomen kan gebruikt worden op hetzelfde niveau in een andere rapportage, zogenaamd horizontaal hergebruik.

Traceerbaarheid en definitie

Aan de hand van begrippen in wet- en regelgeving kunnen datamodellen en rapportages worden gemaakt, zie onderstaand figuur. Daardoor ontstaat er een traceerbaarheid tussen wet, uitvoering en verantwoording.

Niet alle begrippen zijn uniek gedefinieerd. In onderstaand figuur wordt bijvoorbeeld de term A/A' in twee verschillende domeinen gebruikt. De definitie van de term is in beide domeinen verschillend. Harmonisatie van begrippen kan lastig zijn. Het is soms ook niet nodig. Van een term kan ook door een gegevensdefinities het verschil tussen beiden duidelijk worden gemaakt en kan onderling gebruik en hergebruik mogelijk zijn.

Figuur 2

Voorbeeld van de invulling van de verschillende niveaus's.

'KvK klein' is één van de jaarrekening rapportages voor kleine ondernemingen. Bij het opstellen van deze jaarrapportages is het taxonomie denken toegepast. Bijvoorbeeld voor het rapporteren van bedragen is een valutacode vereist. Deze code is niet door de opstellers van het rapport zelf bedacht, maar er is aangesloten bij de internationale standaard ISO4217. Ook voor het op te geven telefoonnummer is een standaard gebruikt. Het formaat van het telefoonnummer wordt echter niet op internationaal niveau gedefinieerd. Daarom is aangesloten bij een standaard op nationaal niveau, NEN5825.

Een deel van de gevraagde gegevens is als volgt opgebouwd:

• rapporteringsvaluta iso4217 (via een datatype)	Internationale codelijst
• datums iso8601 (via datatype: dateltemType)	Internationaal dataformaat
• telefoonnummer NEN5825	Nationaal dataformaat
• Naam van de organisatie	KvK specifiek
• Handelsnaam	SBR sector specifiek
• SBI-code	Internationale- en Nationale codelijst

Een voorbeeld van horizontaal hergebruik is dat het Financiële Rapportages Coöperatief (FRC) in hun rapportages gebruikt maakt van de concepten SBI code en naam van organisatie voor kredietaanvragen en kredietrapportages.

Vindplaats standaarden

Hieronder vindt u enkele voorbeelden van vindplaatsen van nationale en internationale standaarden. Deze lijst is natuurlijk niet uitputtend. Het is noodzakelijk door te zoeken en desnoods een expert van een bepaald domein te betrekken.

Internationaal

www.cen.eu/Pages/default.aspx

www.iso.org/about-us.html#2012_aboutiso_iso_name-text-Anchor

www.ietf.org/

Nationaal

www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden

www.nen.nl/

www.stelselcatalogus.nl/

www.rjnet.nl/Publicaties/Richtlijnen/

